



Historie použití chemických zbraní a jednání o jejich zákazu

Ing. Jaroslava Křížková
Státní úřad pro jadernou bezpečnost



Obsah prezentace

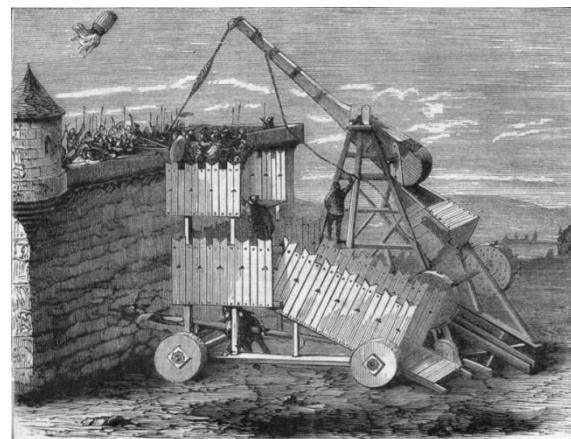
- Historie vývoje a použití chemických zbraní od starověku do současnosti
- Odzbrojovací dohody před 1. světovou válkou
- Ženevský protokol
- Vznik Úmluvy o zákazu chemických zbraní



Chemické zbraně – stručná historie

Starověk a středověk

- **1000 B.C.** Čína: kouř obsahující sloučeniny arsenu
- **429-424 B.C.** Peloponéská válka: síra, toxické dýmy
- **7 A.D.:** “řecký oheň” používaný Byzantinci při námořních bitvách
- **středověk:** Čingischánova vojska vrhala barely s hořící smůlou nebo sírou do obléhaných měst
- **1422** České království: vojska Zikmunda Korybutoviče při obléhání Karlštejna vrhala za hradby soudky s obsahem pražských žump





Chemické odzbrojení – první kroky

- **1675:** Štrasburská dohoda mezi Francií a Německem
zákaz použití otrávených kulek
- **1868:** Petrohradská deklarace – první mnohostranná dohoda
zákaz použití zbraní, které zbytečně zvyšují utrpení lidí vyřazených z boje nebo činí jejich smrt nevyhnutelnou
- **1874:** Bruselská národní deklarace o zákonech a způsobech vedení války
v článku 13 zakazuje použití jedovatých a otravných zbraní a použití zbraní, střel a látek, které by způsobily nadbytečné útrapy
- **1899 & 1907:** Haagské konvence, první a druhá mezinárodní mírová konference
použití jedovatých a otravných zbraní a použití zbraní, střel a látek, které by způsobily nadbytečné útrapy a odsouzení používání střel, jejichž jediným cílem je šíření dusivých nebo jiných otravných plynů



Chemické zbraně – 1. světová válka

- **1914:** slzotvorné látky
- **Duben 1915** u Ypres (leper): první použití CHZ ve velkém rozsahu – chlor (5000 mrtvých, 15000 zraněných)
- Dusivé plyny chlor a fosgen byly zpočátku vypouštěny z tlakových lahví a rozptylovány větrem
- **Červenec 1917:** první bojové použití sirného yperitu



Do konce 1 světové války CHZ zapříčinily 1,3 milionu zraněných a 90 tisíc mrtvých

Celkem bylo použito více než 100 tisíc tun chemických zbraní

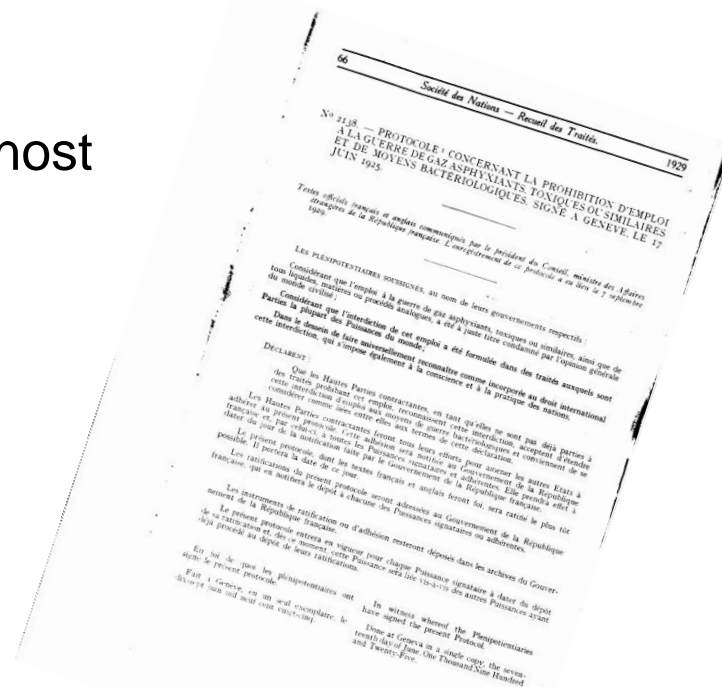


Chemické odzbrojení – Ženevský protokol

Úmluva o zákazu použití plynů a bakteriologických zbraní ve válce

podepsaný 17. června 1925, vstoupil v platnost
8. února 1928

*Zákaz použití CHZ, ale ne jejich vývoje atd.
Některé státy podepsaly s výhradou vůči
zemím, které tento protokol poruší*

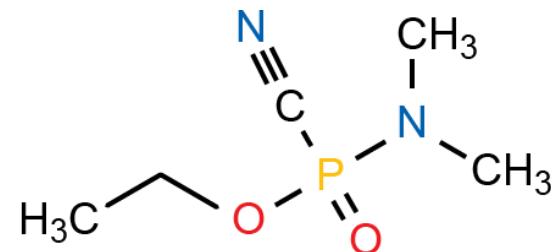
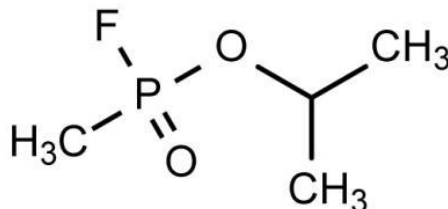




Chemické zbraně mezi 1. a 2. světovou válkou

- **1923** Francie a Španělsko v Maroku: dusivé látky, sirný yperit
- **1935-1936** Itálie v Habeši: sirný yperit
- **1937- 45** Japonsko v Číně: sirný yperit, lewisit, dusivé a dráždivé látky; zásoby munice zanechané v Číně po skončení konfliktu stále nejsou zcela zlikvidovány
- **1936:** v Německu objevena první nervově paralytická látka Tabun

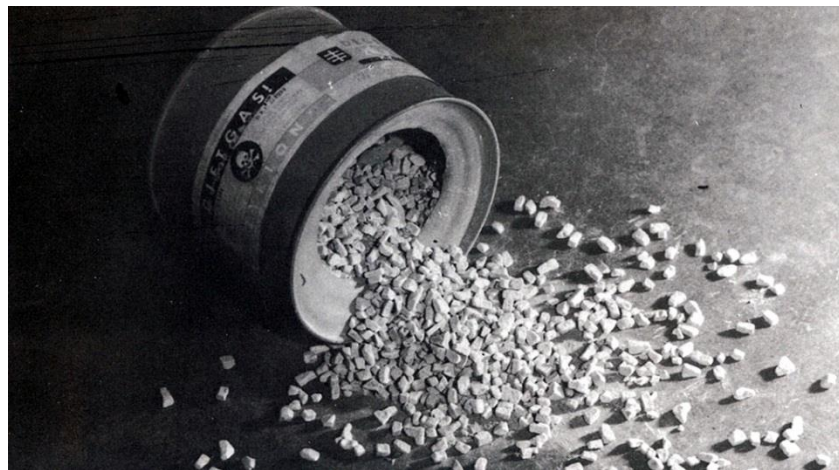
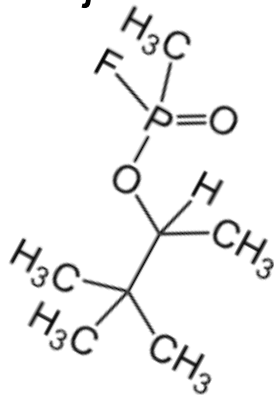
- **1938:** objev Sarinu





Chemické zbraně – 2. světová válka

- CHZ nebyly použity ve velkém rozsahu – ale všechny válčící strany měly zásoby CHZ pro případné použití
- **ALE:** Němci používali chemickou látku – kyanovodík v plynových komorách. CHZ byly testovány na vězních v koncentračních táborech
- **1944:** objev Somanu





Chemické zbraně po 2. světové válce

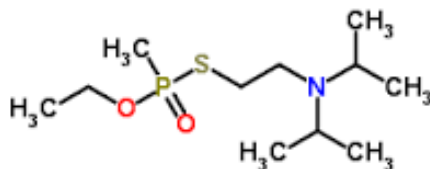
- Zásoby chemických zbraní byly ničeny potopením do moře nebo zakopáním do země



- Válka ve Vietnamu – použití herbicidů
– Agent Orange



- **1950:** objev látky VX





Chemické zbraně – od roku 1980 do roku 1997

- **80. léta:** Irák ve válce s Íránem
- **1988:** Irák použil sirný yperit a nervově paralytické látky proti Kurdskému civilnímu obyvatelstvu v Halabži v severním Iráku
~5000 mrtvých
- **27. června 1994** Matsumoto & **20. března 1995** Tokyo, Japonsko: příslušníci sekty Óm šinrikjó použili sarin – první teroristický útok CHZ





Chemické odzbrojení – Úmluva o zákazu chemických zbraní

- **1968** Ženeva: Komise pro odzbrojení, název později změněn na Konference pro odzbrojení
- **1971:** Úmluva o zákazu biologických zbraní – podepsána 10. dubna 1972, v platnost vstoupila 26. března 1975
- **3. září 1992:** schválena konečná podoba textu Úmluvy o zákazu chemických zbraní
- **13. ledna 1993:** slavnostní podpisový ceremoniál v Paříži
- **29. dubna 1997:** Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení vstoupila v platnost



Chemické zbraně – po vstupu Úmluvy v platnost

- **21. srpen 2013** Ghouta a předměstí Damašku, Sýrie: použití sarinu syrskou armádou
- **13. únor 2017** letiště v Kuala Lumpur, Malajsie: látka VX použita při atentátu na Kim Čong Nama
- **4. duben 2017** Chán Šajchún, Sýrie: probíhá vyšetřování





Děkuji Vám za pozornost

jaroslava.krizkova@sujb.cz